

Az alkotás kényszere

Jovián György festészete Zuh Deodáth filozófus interpretációjában

BERTÓK T.

Kellemes meglepetéssel szolgál a harminchét éves *Zuh Deodáth* filozófus, amikor kerek mondatokban fogalmaz, és logikus összefüggésekre rávilágítva mutatja be *Jovián György* művészi fejlődésének mögöttes mozgatórugóit. Márpedig bőven volt miről írnia, hiszen olyan festőegyéniségről van szó, aki a kezdeti avantgárd vonzalmától számos korszakállomáson keresztül jutott el a hiperrealizmusig, pontosabban azon is túl. Nagyváradon nőtt fel, itt ismerkedett meg a művészeti alapokkal, majd a bukaresti képzőművészeti főiskolán tanult festészetet nagy mesterektől. Kitüntetéssel végzett, magába szívta a Bukarest légkörét átható frankofón vonzalmat, tanult Párizsban, majd érdeklődése a kortárs latin mesterek felé fordult. Róma, Madrid, Liège, Lisszabon következett, nagy hatással volt rá *Antoni Tàpies* munkássága, de aztán hazatért, és arcul csapta *Ceaușescu* Romániájának rögválósága. Hét évre a nagyváradi Viitorul szövetkezet műanyaggyárában kötött ki, ahol háztartási műanyagárúk csomagolását tervezte. Életművének ezen útkereső időszakában épületedíszítő mozaikok, színházi plakátok, díszletek, folyóirat-illusztrációk mellett

persze részt vett alkotásaival kiállításokon is, de a perspektívátlanág végül megérlelte benne az elhatározást: 1982-ben Budapestre menekült.

Bár eleinte itt is színházaknak, kiadóknak dolgozott grafikusként, látványtervezőként, de a kétezres évekre az egzisztenciális kényszereken fokozatosan felül tudott kerekedni a művészi értelemben is egyre érettebb festő. Miként azt Zuh Deodáth is kifejti, „*Jovián György* életművét nagyon nehéz érdemben elemezni a 60-80-as vagy akár a 90-es évek művészetéről forgalmazott narratívák szerint. Sem kései, sem posztavantgárdnak, sem egyértelműen hiperrealistának, sem újtárgyasnak nem tekinthető. Az avantgardizmushoz képest túlzottan vonzódik a klasszikus műveltséghez és a múltban rejlő egyetemes motívumkincs használatához, a hiperrealizmus és az újtárgyaság tekintetében ellenben sokkal inkább misztikus, mint kritikus az a világnézet, amelyen átszúri a fotografikus alaposággal megfestett részleteket.”

Jovián művészete minden korszakában képes emóciókat, gondolatokat ébreszteni a nézőben. A *Maremma*, az *Erdő* és a *Láncok* képciklusából kibontakozó *Bontások* sorozatába,

ahol fotórealista módon ábrázolja a bontás alatt lévő épületek törmelékhalmozait, nagyon sok mindent beleláthatunk, akár az egykori romániai falurombolással szembeni politikai aktivizmust is, hiszen – mint Zuh Deodáth fogalmaz – „Az is nyilvánvaló, hogy ezek a művek reflektálnak, vagy legalább regisztráltak valamit a korabeli társadalom jelenségeiből.” Szerintem viszont ne keressünk *Jovián* művészetében ennyire direkt utalásokat, mert jellemzően

nincsenek. Feszültséggel teli képei sokkal inkább érzésekről, sorsokról szólnak. Ez leginkább hiperrealista módon ábrázolt emberalakjainál válik egyértelművé: a visszatérően magzati pózban álmódó, kiszolgáltatott, elgyötört vagy éppen eszményien szép emberi testeknél, önarcképeinél és fölényes festészeti technikáját megcsillantó, *Szép kortársaim* címet viselő portrésorozatánál.

Miként *ars poeticáját* megfogalmazza: „A magam által elképzelt igazságot szeretném megfesteni. [...] Ez a saját életemről szól, meg arról a kényszerről, hogy festeni kell. Istenigazából mindegy, hogy mit, de festeni.”

(*Zuh Deodáth: Jovián. MMA Kiadó, Budapest, 2021, 318 oldal. Ára: 7800 forint*)

